

Funkisen passar ej för våra breddgrader.

Licligt inom byggnadsvärlden i de nordiska länderna.

Under de senaste dagarna har Stockholm gästats av ett hundratal framstående arkitekter, herrar och damer, från Norden. Det har icke varit någon vanlig kongress, utan man har kallat det ett kamratmöte under vilket man studerat gammalt och nytt i byggnadsväg. Egentligen var det nionde nordiska arkitektmötet, som gick av stapeln. Naturligtvis blevo representanter för de olika nordiska länderna utfrågade om ett och annat, som hade med deras arbete att göra och vi göra här ett litet sammandrag av vad som kan vara av intresse för våra läsare.

I en serie artiklar har tidigare i Tidning för Byggnadskonst framhållits huru den stilriktning, som gemligen nämnes funkis, drivits till sådan överdrift, att den sunda utvecklingen tvingar till återgång till tidigare prövade former. Samma åsikt hyses av ordföranden i Norska arkitekters landsförbund arkitekt *Arne Eide*. Han hade f. ö. gjort resan från Oslo till Stockholm i bil över Göteborg för att få en överblick över de väst- och mellansvenska landskapen, som han funnit verkligt bedårande. Några vidare funkisbyggnader hade han icke sett under vägen, och sin ställning till denna byggnadsrörelse deklarerar han i följande:

— Min ståndpunkt till funktionalismen, säger han, är väl känd hemma i Norge. Men om funktionalismen i Stockholm vill jag inte yttra mig. Vi arkitekter av olika riktningar skola ju nu träffas och ha det trevligt och angenämt på alla sätt. Visst ha vi funkis hemma i Norge. Riktningen har sin gång, men nog har jag intryck av att den mer och mer börjar modifieras. Klimatet kommer väl så småningom att helt regulera stilen. Den funktionalistiska byggnadsarten har så många exotiska inslag, att den inte utan vidare passar våra breddgrader. I Tyskland t. ex. går man av allt att döma — man märker det bl. a. i facklitteraturen —

emot funkisbyggandet. Man har tröttnat. I affärshus och fabrikslokaler är en modererad funktionalism motiverad. Man får luftigare och ljusare förhållanden — de gammaldags instängda och kvava arbetslokalerna ersättas av gladare och betydligt sundare. Men i privathus, där man skall bo och ha det hemtrevligt — nej, det är nog inte riktigt lyckligt.

I Oslo pågår byggnadsverksamheten för fullt, men den börjar så småningom att saeka av. Man har först och främst det stora Rådhusbygget. Så ha vi Folke-teatret och Odd Fellowskomplexet, men vi arkitekter märka att de större arbetena börja sina. Däremot är det en viss hausse i bostadsbyggandet. Vi ha särskilt stort behov av två- och tre-rumslägenheter. En mångfald hus med dessa lägenhetstyper ha byggts och byggas fortfarande. För övrigt växer staden utåt. Man har börjat bygga friskt i det närgränsande Aker, som nu måste ha sin regleringsplan — ett arbete som man redan börjat med. I Aker håller man också på med ett nytt universitetskomplex — ett verkligt miljonföretag. Universitetet vid Karl Johan inne i staden är för trångbott, och som där inte finns några utvecklingsmöjligheter har man måst gå utombys. Det kommer naturligtvis att bli intimt samarbete mellan de båda lärdomsanläggningarna.

Arkitekt Eide hade för resten också några varnande ord till de svenska kolleger, som allt för hänryckt givit sig funkis i våld. Sedan 1920, då han senast var här, hade han funnit den svenska arkitekturen förvandlad som genom ett trollslag. Ni ha blivit internationella, sade herr Eide. Men även om ert arbete är lika rejält som förr och er materialbehandling lika omsorgsfull samt edra planer mer storstilade än förr, så undrar jag om ni inte i vissa avseenden blivit litet för internationella. Ett ännu intimare närmande till er gamla hedervärda kultur i byggnadskonsten skulle nog inte skada.

Även ordföranden i Akademisk arkitektförening i Köpenhamn, arkitekt *Alf Coch-Clausen* låter veta, att man i vårt södra grannland börjar släppa den extrema

funkisstilen och övergå till en mera modererad. Det har aldrig byggts så mycket i Köpenhamn som nu, säger herr Coch-Clausen. Och det är bostadsbyggandet som dominerar. Folk har varken råd eller trivs längre med att bo i stora, omoderna våningar, utan vill ha lägenheter på två à tre rum med all möjlig komfort. Och hus med sådana byggas i stor utsträckning, i synnerhet i förstäderna, eller vad ni här kallar utkänterna. Dessutom är utflyttningen till trädgårdsstäderna enorm. Där skjuter det ena enfamiljshuset upp efter det andra.

I den inre staden försiggår en genomgripande förändring. Runt om Ströget rivs gamla kvarter och nya hus uppstå. Det är mest affärspalats. Men det är ej blott Ströget som sålunda undergår en metamorfos, även trakterna kring Christianshavn, Vesterport och Hovedbangården är i färd med att kraftigt förändras. Så att nog ha arkitekter och byggnadsfolk mycket att göra. Men om det kan hålla sig i längden är ej så säkert.

För övrigt arbetar Akademisk arkitektförening på att få till stånd ny byggnadsförordning för hela landet. Den nuvarande är alltför gammal. Denna fråga står f. n. i förgrunden för föreningens verksamhet.

I Köpenhamn har nog byggts en hel del funkishus. Dock börjar man övergå till en modererad stil. Husen böra ju vara praktiska. Namnet funktionalism kan ju godtagas, men byggnaderna behöva därför inte se ut som om de endast hade egenskapen att fungera.

Arkitekt Coch-Clausen var med i den grupp, som här studerade de tekniska nybyggnaderna. Särskilt var han tilltalad av Esseltes stora hus i Klara, som han i allo fann tip top. Han tänker återvända dit en gång till, helst som han har i uppdrag att i Köpenhamn uppföra ett tryckerikomplex av ungefär samma dimensioner som det i Klara.

Professor *Edvard Thomsen*, Köpenhamn, bekräftar arkitekt Coch-Clausens uppgifter om den livliga byggnadsverksamheten. Han talar dessutom om att de gamla patricierhusen vid Strandvejen hålla på att rivs och att där håller på att uppstå en trädgårdsstad med enfamiljshus. Man river och man bygger, det senare såväl med privatkapital som stats- och kommunalunderstöd.

I Hälsingfors är det emellertid något lugnare inom byggnadsvärlden än i de övriga Skandinaviska länderna, säger arkitekten, fil. d:r *Sigurd Frosteus*.